

USUSRET NOVOME HRVATSKOM PRIRODOSLOVNOM MUZEJU 2023.

Funkcionalnost povijesne zgrade u kontekstu suvremene muzejske prezentacije – od kazališta do muzeja

dr. sc. RENATA BREZINŠČAK □ Hrvatski prirodoslovni muzej, Zagreb

sl.1. Zgrada Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja u Demetrovoj 1 prije obnove

Uvod. Hrvatski prirodoslovni muzej (HPM) nalazi se u povijesnoj zgradi koja je kroz stoljeća mijenjala svoju namjenu – prvotno je bila palača za stanovanje, zatim kazalište, pa sjedište političke stranke, a onda ured državne uprave te na kraju – muzej. Funkcionalnost te zagrebačke gornjogradske povijesne plemićke palače iz 18. stoljeća često je zbog djelatnosti Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja koji se u njoj nalazi te njezinih mogućnosti za izlaganje bogatih muzejskih zbirki kroz godine postojanja HPM-a bila vrlo upitna. No vrijednost i osobitosti same zgrade, kako za Muzej, tako i za grad – kao dio njegove turističke ponude, potaknula je na razmišljanje o njezinoj rekonstrukciji radi stvaranja funkcionalne zgrade namijenjene baš muzejskoj djelatnosti. Hrvatski prirodoslovni muzej tako je dobio i impresivnu zgradu u kojoj se nalazi, ali i golemo prirodoslovno i paleoantropološko blago koje se u njoj čuva i izlaže.

Godine 1868. u tu su zgradu preseljene prirodoslovne zbirke, što je tada bilo privremeno rješenje za nagomilanu muzejsku građu u prvome nacionalnome muzeju – Narodnome muzeju. Te su se zbirke s vremenom dopunjavale i povećavale, pa su prerasle u muzeje, svaki sa svojom specifičnom prirodoslovnom građom (paleontološkom, mineraloškom, zoološkom). Kasnije, 1986. godine, ti su muzeji spojeni u jedinstveni Hrvatski prirodoslovni muzej, koji je još uvijek tu, u istoj zgradi, a ostat će i u budućnosti. Usprkos smještaju u zgradi čija primarna namjena nije bila muzejska, HPM se uspješno „prilagodio” zgradi. Oduvijek je bio među posjećenijim i popularnijim hrvatskim muzejima, a s vremenom se etablirao i kao središte prirodoslovlja u Hrvatskoj. U nastojanjima da korisnicima pruži novi, što bogatiji doživljaj Muzej je od 2000. u prostoru atrija pokrenuo ljetnu glazbeno-kazališnu scenu „Amadeo”, povezujući na taj način dva segmenta kulture: muzej i kazalište, te privla-

sl.2.-11. Radionice u nekadašnjemu stalnom postavu HPM-a, a vodili su ih muzejski pedagozi Renata Brezinščak i Eduard Kletečki.

čeci time neku novu publiku. Ta će se nastojanja dalje dograđivati, čime će Muzej dobiti novo značenje, ali prije svega i novu publiku.

Prilika za to dobivena je 2016. godine, kada je Muzej, uz Grad Zagreb kao partnera dobio financijska sredstva iz fondova EU-a namijenjena izradi projektne dokumentacije za potpuno preuređenje te povijesne zgrade, odnosno u prosincu 2020. godine za radove rekonstrukcije i dogradnje zgrade te za realizaciju novoga stalnog postava i novih sadržaja. To je bila velika pomoć Mu-

zeju u nastojanjima da riješi probleme koji su ga dotad sprječavali u razvoju; prije svega, problem su bili (ipak) neadekvatni prostori za izlaganje i čuvanje prirodoslovne građe, manjak prostora za popratne sadržaje (prodajni dio, prostor za edukativne sadržaje itd.), a velika je poteškoća bila i zastarjela infrastruktura. Svemu tome pridodana su oštećenja nastala u potresima 2020. godine. Rekonstrukcijom i dogradnjom novu će vrijednost dobiti ne samo zgrada već i sama ustanova, koja će nakon toga moći posjetiteljima ponuditi moderan, prije svega

stručan i nadasve zanimljiv muzej 21. stoljeća, pun kreativnih interaktivnih sadržaja za sve dobne skupine posjetitelja.

Povijest muzejske zgrade

Zgrada HPM-a nalazi se u starom dijelu Zagreba, u blizini važnih političkih i kulturnih institucija (Vlade, Sabora, drugih muzeja i spomenika kulturne baštine). Muzej je smješten u Demetrovoj 1, u zgradi izgrađenoj na temeljima stare zgrade podignute u prvom desetljeću 18. stoljeća. Iz knjiga o povijesti Zagreba može se saznati kako je ta zgrada tijekom vremena često mijenjala namjenu.¹ Prvotno je bila gradska kuća za stanovanje plemstva. Potkraj 18. stoljeća, 1796. godine, grof Antun Pejačević mijenja namjenu kuće te

je pretvara u veliku plesnu dvoranu za zabavu visokog društva. Nakon toga, 1807. godine, grof Antun de Varkony (Amadéo) kupuje kuću i u njoj postavlja zabavnu vrstu kazališta – varijete (prvi u Zagrebu), poznat kao kazalište „Amadéo”. Nakon kazališta, u zgradu je 1845. smješteno sjedište Hrvatsko-ugarske političke stranke. Godine 1846. u Zagrebu je, u Opatičkoj ulici, uređen prostor za muzejske zbirke te se kasnije osniva i Narodni muzej, prvi hrvatski muzej uopće. Muzejska se građa povećavala, pa je 1868. godine dogovoreno preseljenje dijela građe, one prirodoslovne, u (tada praznu) zgradu u Demetrovoj ulici. Poseban zamah u prikupljanju prirodnina nastavljen je djelovanjem istaknutih hrvatskih i svjetski poznatih i priznatih prirodoslovaca – Spiridiona Brusine, Gjura Pilara i Dragutina Gorjanovića-Krambergera. Doduše, tada je to bilo samo

¹ Gračanin, Hrvoje i dr., *Povijest grada Zagreba*, knj. 1. *Od prethistorije do 1918.* (Zagreb: Novi Liber), 2012.

https://bib.irb.hr/datoteka/616758.Zagrebacko_podrucje_do_osnutka_Biskupije.pdf (pristupljeno 25. rujna 2022.).

Agčić, Damir i dr., *Moj Zagreb tak imam te rad. Kazališta, muzeji, izložbe* (Zagreb: Duplo, Laurana, Libar), 1998.

Radović, Jakov, *HRVATSKI PRIRODOSLOVNI MUZEJ: iz prošlosti do budućnosti = Croatian natural history museum: from the past until the future* (Zagreb: Hrvatski prirodoslovni muzej), 1987.

sl.12.-17. Vizualizacije novog postava HPM-a
(vizuale izradili Radionica arhitekture d.o.o. i
Ured ovlaštene arhitekture Vanje Ilić).
Fotografije: Fotodokumentacija HPM-a.

privremeno preseljenje, no građa se nakon preseljenja polako, ali sustavno povećavala i razmještala po zgradi, pa su zbirke postupno prerasle u muzejske odjele koji su postali temelji za osnivanje triju samostalnih muzeja, svakoga sa svojim dijelom prirodoslovne građe. Bili su to Mineraloško-petrografski, Geološko-paleontološki i Hrvatski narodni zoološki muzej. Dakle, začeci bogatih prirodoslovnih zbirki Muzeja potječu iz 1846. godine, iz Narodnog muzeja, a kasnija tri muzeja zapravo su temelji današnjega Hrvatskog prirodoslovnog muzeja.

Za Muzej, ali i za samu zgradu, ključna je 1985. godina jer je tada napravljena za ondašnje prilike velika i temeljita adaptacija zgrade kako bi se stvorio adekvatniji prostor za novi, cjeloviti prirodoslovni muzej – Hrvatski prirodoslovni muzej, osnovan 1986. godine ujedinjenjem triju spomenutih zasebnih muzeja.

Osobna iskaznica Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja

Muzej je i dalje u istoj zgradi i njegov se privremeni smještaj pretvara u stalni, a za suvremenu muzejsku namjenu potrebna je potpuna unutarnja rekonstrukcija zgrade. Osim izložbenih postava, zgrada ukupne površine 3703 m² sadržavala je i depoe za kompletnu prirodoslovnu i paleoantropološku građu te radne prostore za sve djelatnike. Od ukupne kvadrature za stalne i povremene izložbe koristilo se samo 908,8 m², tri knjižnice smještene na prvom i drugom katu zauzimale su 35,5 m², 72,2 m² te 82 m², prostor za laboratorije imao je oko 150 m², dok je za čuvanje bogate prirodoslovne građe, dakle za prostor čuvaonice, bilo osigurano oko

600 m² (danas su sve zbirke smještene u prostoru nove čuvaonice Muzeja, koja obuhvaća 1875 m²; nap. a.).

Za potrebe edukativnih aktivnosti u Muzeju nije bio osigurano ni metar četvorni prostora! To znači da nije bilo prostora za održavanje radionica ili nekih drugih edukativnih programa poput predavanja, okruglih stolova ili drugih javnih aktivnosti. Ta su se događanja održavala naizmjenično s izložbama jer su za obje namjene korišteni isti prostori. Zgrada je imala podrum relativno niskih stropova, u kojemu su se čuvale muzejske zbirke, a manji dio služio je i za čuvanje arhivske građe. Adaptacijom zgrade 1985. godine Muzej je dobio lijep i prostran otvoreni atrij, ulazni prostor, ali bez prodajnog dijela, samo s prostorom za povremene izložbe, veliki laboratorij te radne prostore za djelatnike u novouređenom potkrovlju. Sam muzejski prostor namijenjen stalnim postavima i dostupan posjetiteljima bio je na dvije razine, tj. na dva kata: prvi kat dijelili su mineraloško-petrografski i geološko-paleontološki stalni postav, dok je gotovo sav drugi kat zauzimao zoološki stalni postav.

Zašto je bila potrebna nova rekonstrukcija zgrade?

Kao što je već spomenuto, zgrada je izgrađena za potrebe nekadašnjeg stanovanja i zabave, a ne za muzej, s obzirom na razmjerno dugačke, uske hodnike i prostore neprikladne za izlaganje muzejskih zbirki, kao i na činjenicu da je riječ o dvokatnoj zgradi s mnoštvom stuba. Osim toga, stara infrastruktura nije omogućivala primjenu suvremenih tehnologija, a prostori za istraživački rad te za obradu i čuvanje sve opsežnije građe bili

su (pre)maleni za moderniji stručni i znanstveni rad. I, na kraju, ali ne i najmanje važno, bio je vidljiv velik nedostatak prostora za aktivnosti namijenjene posjetiteljima i za održavanje raznih aktivnosti koje suvremeni muzeji imaju (odgovarajući prostor za povremene izložbe, prostor za događanja, pedagoške radionice, predavanja itd.). U staroj zgradi bilo je teško organizirati prodaju ulaznica i suvenirnicu, kao i, s obzirom na veličinu Muzeja, potreban prostor za okrepu posjetitelja (nešto poput bistroa, kavane ili sl.). Zbog već spomenutih uvjeta nekadašnja zgrada ni na koji način nije bila prilagođena slabije pokretnim posjetiteljima, osobama s invaliditetom ili majkama s malom djecom u kolicima, što je bila velika manjkavost koja će novom rekonstrukcijom zgrade biti ispravljena. U toj će se rekonstrukciji prije svega riješiti pitanja dostupnosti Muzeja posjetiteljima s invaliditetom, čime će Muzej postati dostupan svima, unatoč brojnim preprekama koje proizlaze iz arhitekture same zgrade. Tako će HPM postati inkluzivni *muzej za sve*.

Obrazovne aktivnosti u nekadašnjoj zgradi i u budućnosti, u novoobnovljenoj zgradi

Obrazovni programi HPM-a skupni je naziv za programe koji se organiziraju i provode u Muzeju. To su vodstva, stručne i kreativne radionice, školske izložbe, susreti s prirodoslovcima, predavanja, suradnja s drugim muzejima te obrazovnim i kulturnim institucijama, uključivanje u interdisciplinarnе projekte i projekte financirane iz sredstava EU-a itd. Svi ti edukativni programi namijenjeni su posjetiteljima svih dobnih skupina – od djece predškolske dobi, učenika, do starijih posjetitelja i onih

u *zlatnoj životnoj dobi*. To su programi kako za one koji prvi put posjećuju Muzej, tako i za stalne posjetitelje, za prirodoslovce – hobiste i amatere, kao i za stručnjake iz područja prirodoslovlja.

U Muzeju se uči neformalno, po čemu se takvo učenje i razlikuje od onoga u školama, koje je formalno i podložno vrednovanju. Učenje u muzeju je dobro i za učenike i za učitelje. Muzej smatramo mjestom angažiranog učenja i uložen je velik trud kako bi se posjetiteljima, a to su ponajprije učenici, pružio cjelovit izložbeni, a uz njega i odgovarajući obrazovni program, kao primjerice, i nakladnički program. Ljepota minerala, tajanstvenost fosilnih ostataka, raznovrsnost nekih prepariranih životinja koje je moguće vidjeti samo u HPM-u, od leptira i školjakaša, šišmiša i ptica, do malih bića iz Zemljinih dubina, pokazuje posjetiteljima koliko je svijet oko nas fascinant i vrijedan upoznavanja.

Imati muzej u povijesnoj zgradi istodobno je prekrasno i otežavajuće. Učenje unutar plemićke kuće, uz impresivne stare vitrine, učenicima i ostalim posjetiteljima pruža dodatnu vrijednost jer time postaju svjesniji važne povijesti zgrade, ali i Zagreba. No unatoč mnogim manjkavostima, ponajprije nedostatku i rascjepkanosti prostora, obrazovna se svrha Muzeja i dosad u potpunosti ispunjavala, na radost mnogih generacija učenika koji su dopunu svojih prirodoslovnih znanja stjecali tijekom posjeta Muzeju. Budući da zgrada ima posebnu kulturnu vrijednost, zadani postojeći prostorni uvjeti diktirali su edukativni rad. Zbog nedostatka prostora naše su se edukativne aktivnosti održavale u dijelovima izložbenih prostora, sukladno temama radionica.² Zapravo je

² Ako su tema radionice npr. bili meteoriti, radionica bi se održavala uz izložbene primjerke meteorita, ili ako su tema bili leptiri, radionica bi se održavala u zoološkom postavu, uz izložene zbirke leptira itd.

nepostojanje namjenskog prostora (sobe) za obrazovne programe (izolirane od izložbenih zbirki) bila velika prednost (možda čak i svojevrsna povlastica) jer su radom u izvorno muzejskom izložbenom okruženju sudionicima približavani izložci o kojima su učili i koje su mogli odmah i vidjeti i proučiti te lako pronaći odgovore pri rješavanju radnih listova kao i raspravljati o izložku. Istodobno, stara zgrada zastarjelih instalacija i stare infrastrukture donekle je ograničavala neke kreativne i obrazovne ideje jer se nisu mogli primjenjivati alati moderne tehnologije, primjerice videoprezentacije, audioprezentacije ili PowerPoint prezentacije, nisu se mogle raditi neke modernije umjetničke instalacije, performansi itd.

U programima HPM-a bile su dvije vrste radionica: istraživačke i umjetničke, a koncept obiju uvijek je bio vezan za postojeću građu, tj. za izložke. Ključni su uvijek bili Muzej i zbirke. Ali i prostor. Zbog spomenute slabe infrastrukture u postavima, u svom smo se edukativnom radu morali okrenuti nekim klasičnim obrazovnim alatima, ali uvijek dobro prihvaćenim jednostavnim tehnikama rada kao što su rješavanje radnih listova uz upotrebu olovke, boja, škara i ljepljive, te uz primjenu zanimljivih, djeci uvijek atraktivnih didaktičkih pomagala (slagalica, križaljki, kvizova, izradu tematskih postera, rječnika, igara pamtilica itd.). Te su integrirane aktivnosti bile usmjerene na stjecanje znanja kroz igru istraživanja postava. No kako se pokazalo, takvim su načinom rada bili oduševljeni i učenici i učitelji, kako prije, tako osobito i danas, kada su djeca pomalo zasićena novim tehnologijama i digitalnim sadržajima. Ipak, kako su se radionice održavale u izložbenim prostorima u radno vrijeme Muzeja, često su kroz te prostore prolazili i „obični” posjetitelji, što je znalo bilo simpatično i zabavno, ali je

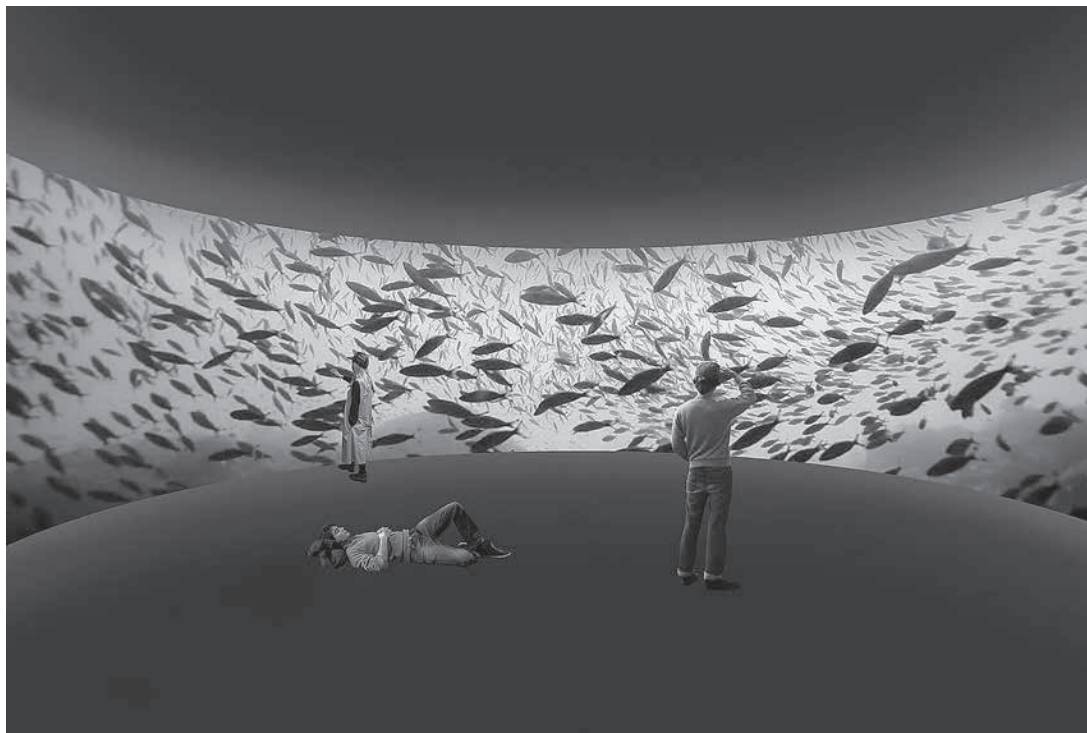
pokatkad to bio i ometajući faktor za učenike, kao i za posjetitelje, koji zbog brojnih učenika nisu mogli prići pojedinim izložcima.

U organizaciji kreativnih umjetničkih radionica postojala su veća ograničenja u smislu tehnika i materijala s obzirom na rad u izložbenim dvoranama. Stoga je razumljivo da su se mogle primjenjivati samo jednostavnije likovne tehnike poput kolaža, olovke ili bojica kako bi se izbjegla oštećenja podova ili vitrina. Unatoč svim tim velikim izazovima, interna istraživanja među korisnicima tih programa pokazala su da su djeca bila zadovoljna i da su uživala i raditi i boraviti u stalnom postavu jer su tako radionice bile dinamične i učenje je bilo zorno.

Posjetiteljima je bio dostupan postav zoološke i mineraloško-petrografske građe. Postav geološke građe dulje vrijeme nije postojao, no ona se redovito izlagala u sklopu tematskih izložaba, ali i u atriju Muzeja kao poseban postav na otvorenome koji su činile velika kamenospisna karta Hrvatske i pripadajući geološki stup s originalnim fosilima.

Posjetiteljima su najzanimljiviji bili izložci prepariranih predstavnika životinjskog svijeta, odnosno zoološki³ dio postava koji je prikazivao sistematiku, a ujedno i raznolikost životinjskog svijeta danas. Postav, posebice starinske drvene vitrine, kao i većina izloženih preparata, potječu s početka 20. stoljeća (neke i iz sredine 19. stoljeća), kada je taj postav napravljen kako bi, zajedno s depojima, služio za nastavu. Iako je od tog vremena postav doživio samo djelomične izmjene i dopune, cijelo je to vrijeme posjetiteljima bio zanimljiv i poučan. Dio postava s beskralježnjacima djelomično je obnovljen, a jedini dio postava koji je u cijelosti restauriran te su napravljene

³ <http://www.hpm.hr/Stalni%20postav/Zoolo%C5%A1ki%20postav> (pristupljeno 15. prosinca 2022.).

nove diorame jest postav riba, morskih i slatkovodnih (2000. godine). Cjelokupna zoološka sistematika bila je izložena u sedam prostorija ispunjenih brojnim izlošcima jer su nekada izložbene vitrine odnosno ormari ujedno bile i svojevrсни depoi zbirki. Tih sedam prostorija povezivao je uski hodnik s čije su obje strane bile starinske drvene vitrine s izlošcima, što je kretanje kroz hodnik činilo dosta otežanim. Hodnik je bio svojevrсна poveznica novijega, dioramski prikazanog dijela zoološkog postava (postav riba) s drugim dijelom klasičnog postava u kojemu su bile ostale životinjske skupine (sisavci, ptice i kukci te „kosturnica“). Dugačak, a uzak prostor hodnika često je stvarao probleme u protoku posjetitelja, posebice pri većem broju istodobnih posjetitelja, a izrazito je otežano bilo vođenje grupa. Naime, u hodniku su bile zbirke beskralježnjaka, no kako su sudionici grupe mogli ići uglavnom po dvoje, samo su oni prvi u grupi mogli pratiti što vodič govori i pokazuje, dok su ostali morali čekati u redu da bi uopće mogli vidjeti što je u vitrinama izloženo. Zoološke tematske radionice održavale su se u izložbenom prostoru s ribama jer su ti izlošci bili smješteni u vitrine na zidovima, ostavljajući središnji prostor slobodnim, što je bilo pogodno za održavanje edukativnih grupnih aktivnosti. U ostalim izložbenim prostorijama vitrine i preparati bili su smješteni i uza zidove i u sredini prostorije, pa stoga ti prostori nisu bili prikladni za održavanje radionica većih grupa, eventualno samo za neke radionice s manjim brojem sudionika.

Slično je bilo i s održavanjem radionica u mineraloško-petrografskom dijelu stalnog postava.⁴ Taj je dio Muzeja renoviran i moderniziran 2011. godine, kada je prostor cjelovito obnovljen i uređen te su napravljeni novi mineraloški i petrografski elementi postava. Minerali i

stijene postavljeni su u hodniku i u četiri velike sobe. U hodniku je bila prikazana povijest hrvatske mineralogije s prikazom dijela kabineta poznatoga hrvatskog mineraloga Mije Kišpatića. Mineraloško-petrografske zbirke prezentirane su kao izložbene cjeline: carstvo minerala, drago kamenje, stjenoviti planet Zemlja i izvanzemaljska materija (meteoriti), smještena u znatno manjoj prostoriji. Ekspoziti su postavljeni u staklene vitrine koje su se nalazile uz zidove i po sredini izložbene prostorije. U stalnom postavu održavale su se tematske radionice vezane za minerale, drago kamenje, stijene, svemir itd. Tijekom tih radionica, a osobito kada je bila riječ o većoj grupi sudionika, bio je stalno potreban dodatni oprez zbog staklenih vitrina.

Muzej je imao i „treći“ dio postava u atriju muzeja – kamenospisnu kartu Hrvatske.⁵ Bio je to jedinstveni artefakt, golema, možda i najveća geološka karta u svijetu, izrađena 2003. godine, čime je dotad zapušteni atrij HPM-a⁶ dobio svoju novu ulogu i veliku atrakciju. Ta je karta prekrivala gotovo polovicu atrija čija je ukupna površina 250 m². Ta posebna geološka karta bila je načinjena od nekoliko stotina kamenih pločica, izrađenih od autentičnih vrsta hrvatskog kamena, prikupljenoga iz svih krajeva Hrvatske. Preostali dio atrija bio je popločan karakterističnim hrvatskim kamenom. U sklopu karte nalazio se i jedinstveni geološki stup s originalnim fosilima naših krajeva koji prikazuju razvoj života na ovim našim prostorima. Karta nije bila samo turistička atrakcija već je bila i vrlo edukativna za grupne posjete i idealno mjesto za održavanje radionica o našoj geološkoj prošlosti. Tijekom ljetnih večeri prostor atrija pretvarao se u kazališno-koncertni prostor koji je privlačio brojnu publiku.⁷ Ta večernja klupska scena nazvana je Scena „Amadeo“,

4 <http://www.hpm.hr/Stalni%20postav> (pristupljeno 15. prosinca 2022.).

5 <http://www.hpm.hr/Stalni%20postav/Kamenospisna%20karta%20Hrvatske> (pristupljeno 9. studenog 2022.).

6 Autori karte u atriju HPM-a su Jakov Radovčić, Jeronim Bulić i arhitekt Željko Kovačić.

7 <https://www.scenaamadeo.hr/hr/fotogalerije> (pristupljeno 9. studenog 2022.).

zej, a projekt realizacije novog muzeja, rekonstrukcije i dogradnje zgrade i novog postava s implementacijom novih sadržaja nazvan je *Čuvar baštine kao katalizator razvoja, istraživanja i učenja – novi Hrvatski prirodoslovni muzej*.¹⁰ Nakon izrađene stručne koncepcije novoga stalnog postava, u kojoj su sudjelovali svi stručni djelatnici Muzeja, ideja za projekt obnove potekla je od ravnateljice muzeja prof. dr. sc. Tatjane Vlahović koja, zajedno s koordinaticom stalnog postava muzejskom savjetnicom dr. sc. Ivom Mihoci i projektantskim timom te djelatnicima Muzeja, vodi projekt prema konačnom cilju – novome muzeju.

Ideja novog muzeja uključila je i neke nove aktivnosti, a jedna od osnovnih bilo je preseljenje muzejskih zbirki u novi prostor – novouređenu čuvaonicu u Novom Petruševcu, prvu specijaliziranu muzejsku čuvaonicu u Hrvatskoj. To znači da su naše zbirke i laboratoriji koji su dosad bili integrirani u muzejsku zgradu sada premješteni iz muzejske zgrade na Gornjem gradu na drugu (od muzejske zgrade dislociranu) lokaciju, kako bi u zgradi Muzeja bilo više prostora za izložbe i sadržaje za posjetitelje. Dislociranost muzejskih zbirki od muzejske izložbene zgrade nije novost – naime, takvu praksu imaju već neki veliki muzeji u Europi i svijetu. Velika korist bit će dobivanje reprezentativnoga i modernoga novog stalnog postava koji će biti prostran i omogućiti će bolju protočnost i komunikaciju posjetitelja. Natkriveni atrij naša je dugogodišnja želja. Naime, natkriveni atrij i konceptualno će povezati sve muzejske cjeline, a osim toga, bit će dodana vrijednost jer će se moći koristiti za različite kulturne sadržaje tijekom cijele godine, bez obzira na vremenske prilike koje su dosad bile ograničavajući faktor. U novome Muzeju bit će više prostora za

brojne pedagoške i druge aktivnosti za posjetitelje, što će našem obrazovnom programu dati više mogućnosti za obradu prirodoslovnih tema, a to je iznimno važno za moderan muzej u kojemu obrazovanje poprima sve važniji status.

Muzej, kao i grad Zagreb, dobivaju i dva nova polivalentna i voluminozna prostora koja će biti na raspolaganju brojnim korisnicima i samome Muzeju: multimedijisku dvoranu od 162 m² te dodatni izložbeni prostor u podzemnome dograđenom aneksu od 318 m². Bit će tu i novi „otvoreni“ laboratorij u kojemu će posjetitelji, posebice najmlađi, vidjeti kako se i što radi u muzejskim laboratorijima. Također, posjetitelji će moći promatrati i što se događa „iza muzejskih kulisa“, tj. kako se priprema muzejski eksponati za izlaganje. Moći će se organizirati novi i raznovrsni tečajevi, seminari za studente, znanstvenike ili hobiste amatere. Naposljetku, u sklopu Muzeja bit će i radionica za djecu, suvenirnica i muzejski bistro, a bit će izgrađen i novi pristup Muzeju sa strane Tuškanca. Muzej će postati dostupan svima, osobama s invaliditetom, teško pokretnim i starijim osobama, majkama s djecom u kolicima. Svima. To je ono što nas najviše raduje.

Zaključak. Jedna od najljepših zagrebačkih palača iz 18./19. stoljeća danas je dom Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja. Namjena te građevine mijenjala se kroz povijest, a za grad Zagreb ima veliko kulturno-povijesno značenje. Sve te prenamjene zgrade uvjetovale su i njezine dosadašnje adaptacije u skladu s potrebama stanara. Vanjsko je pročelje kroz sve te godine ostalo nepromijenjeno, ali su u unutarnjem prostoru naprav-

ro Ravnateljica HPM-a prof. dr. sc. Tatjana Vlahović / koordinatrica postava i voditeljica stručnog tima dr. sc. Iva Mihoci / Arhitektonski studio: Radionica arhitekture dr. Rako, Arhingtrade, Ured ovlaštene arhitekture Vanje Ilić.

ljene različite arhitektonske preinake. U tu su zgradu 1868. godine kao privremeno rješenje dopremljene prirodoslovne muzejske zbirke, i one su danas za stalno premještene na drugu lokaciju. Zahvaljujući znatnim sredstvima EU-a (Europskog fonda za regionalni razvoj i Fonda solidarnosti Europske unije) te Grada Zagreba, taj „privremeni“ muzejski smještaj (p)ostat će trajni dom novog postava HPM-a, primjerenoga modernoj muzejskoj djelatnosti. Zgrada Muzeja pretrpjela je i veliku štetu nakon zagrebačkog potresa u ožujku 2020., kao i nakon petrinjskog potresa u prosincu iste godine, što je samo ubrzalo nužnost obnove. Uz potpunu rekonstrukciju interijera, Muzej će postati funkcionalniji, dobit će više prostora za postav, izložbenu aktivnost i obrazovne aktivnosti, a zahvaljujući novoj infrastrukturi, moći će se primjenjivati i suvremene tehnološke prezentacije koje će posjetiteljima ponuditi iskustvo modernog muzeja.

Tako je ova zgrada konačno dobila svoga „stalnog stana“, a sve njezine namjene – od kazališne do muzejske, pokazale su sve mogućnosti i funkcionalnosti jedne povijesne građevine, posebno danas, u novom kontekstu suvremene obrazovne muzejske prezentacije.

ZAHVALA

Zahvaljujem kolegici muzejskoj savjetnici Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja dr. sc. Ivi Mihoci na informacijama i podacima korištenim u tekstu.

LITERATURA

1. Agačić, D. i dr. *Moj Zagreb tak imam te rad. Kazališta, muzeji, izložbe*. Zagreb: Duplo, Laurana, Libar, 1998.
2. Gračanin, H. i dr. *Povijest grada Zagreba*, knj. 1. *Od prethistorije do 1918*. Zagreb: Novi Liber, 2012. https://bib.irb.hr/datoteka/616758.Zagrebako_podrucje_do_osnutka_Biskupije.pdf
3. Laszlo, Ž. „Arhitekti i muzealci“. *Vijesti muzealaca i konzervatora* br. 4 (2001): 44–49.
4. Maroević, I. Elementi za projektni program izgradnje muzeja. *Informatica Museologica* br. 33(3–4) (2002): 67–73.
5. Mihoci, I.; Vlahović, T.; Bukovec, D. & Jandrić, N. „Hrvatski prirodoslovni muzej – kovčeg dragocjenosti i teatar prirodoslovne raznolikosti (Hrvatska)“. *Priroda*, br. 14 (2014): 5–11.
6. Radovčić, J. *HRVATSKI PRIRODOSLOVNI MUZEJ: iz prošlosti do budućnosti = Croatian natural history museum: from the past until the future*. Zagreb: Hrvatski prirodoslovni muzej, 1987.
7. Rako, G.; Sabolić, J.; Frković, F.; Jakubek, A.; Prokop, J. *Glavni projekt – prostor čuvaonica fundusa Hrvatskog prirodoslovnog muzeja*. Radionica arhitekture d.o.o., 2018, 43 str.
8. Rako, G.; Frković, F.; Jakubek, A.; Prokop, J.; Sabolić, J.; Stanić, I. *Glavni projekt – Arhitektonski projekt Preuređenje, dogradnja i rekonstrukcija zgrade i novi stalni postav Hrvatskog prirodoslovnog muzeja u Zagrebu – Palača Amadeo (Demetrova 1), Faza 1 i 2*. Radionica arhitekture d.o.o., 2018., 191 str.

INTERNETSKI IZVORI

1. <http://www.hpm.hr/Stalni%20postav> (pristupljeno 15. prosinca 2022.).
2. <http://www.hpm.hr/Stalni%20postav/Zoolo%C5%A1ki%20postav> (pristupljeno 15. prosinca 2022.).

3. <http://www.hpm.hr/Stalni%20postav/Kamenospisna%20karta%20Hrvatske> (pristupljeno 9. studenog 2022.).
4. <https://www.scenaamadeo.hr/hr/fotogalerije> (pristupljeno 9. studenog 2022.).
5. <http://www.hpm.hr/EU%20projekti/Rezultati%20projektnih%20aktivnosti> (pristupljeno 15. studenog 2022.).
6. <http://www.hpm.hr/EU%20projekti/Prezentacije%20projekta> (pristupljeno 15. studenog 2022.).
7. <https://www.vecernji.hr/zagreb/izlazemo-skriveno-bлаго-1305460> (pristupljeno 20. prosinca 2022.).

Primljeno: 15. prosinca 2022.

LOOKING TO THE NEW CROATIAN NATURAL HISTORY MUSEUM, 2023

THE FUNCTIONALITY OF A HISTORICAL BUILDING IN THE CONTEXT OF CONTEMPORARY MUSEUM PRESENTATION – FROM THEATRE TO MUSEUM

The paper considers the functionality of the Zagreb Upper Town aristocratic palace of the 18th century in relation to the activity of the Croatian Natural History Museum that is housed within it and the opportunities it has for the display of the rich museum collections. At the same time the value and distinctiveness of the building itself, both as museum and for the city, in terms of its tourist product.

The Croatian Natural History Museum has an impressive building in which to exist, as well as a huge collection of natural history and palaeo-anthropology that is kept and shown within it.

The historical Upper Town Zagreb 18th century palace has changed its purpose over the centuries, and ultimately become a true home for the rich natural history material and become a modern natural history museum of the kind our city of Zagreb deserves. It was into this building in 1868 that museum collections were brought as an interim solution; today they have been moved to museum stores at a distant location, while the permanent display and the staff have remained in the palace.

The building of the museum suffered very considerable damage during the earthquake of 2020, but thanks to financing from the EU Funds and from the city of Zagreb, the building has been completely constructed and extended, in order to create more space for the display, for exhibition and educational activities, and thanks to the new infrastructure, it will be possible to make use of contemporary technological means of presentation, providing for all visitors the experience of an up-to-date museum.